

9.6.2014

STM/104 /2014

Jakelussa mainituille

Viite

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO SÄTEILYTURVAKESKUKSEN TOIMINTAVUODESTA 2013

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa valtion talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n edellyttämän tilinpäätös-/toimintakertomuskannanottonsa Säteilyturvakeskuksen toiminnasta vuodelta 2013 ja niistä toimenpiteistä, joihin tilinpäätöskertomus ja siitä 28.4.2014 annettu Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomus ja vuosiyhteenveto ja muut selvitykset antavat aihetta.

1. Yleisarvio ja valmistelu

Kannanotto on valmisteltu poikkihallinnollisesti sisäministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön kesken sekä sosiaali- ja terveysministeriön sisäisessä valmisteluryhmässä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtoryhmässä. Kannanotto on käsitelty ministeriön virkamiesjohtoryhmässä, esitelty hallinnonalan tulosohjauspäivillä 3.6.2014 ja Säteilyturvakeskus (STUK) on antanut siitä palautteen. Peruspalveluministeri on tehnyt päätöksen kannanotosta kansliapäällikön esittelystä. Valmistelu on perustunut ministeriön sisäiseen ohjeeseen, Valtiontalouden tarkastusviraston tilintarkastuskertomukseen ja vuosiyhteenvetoon sekä STUK:n tilinpäätös ja toimintakertomukseen.

STUK:n toiminta ydinturvallisuuden valvonnassa, säteilyn käytön turvallisuusvalvonnassa ja ympäristön säteilyvalvonnassa, tutkimuksessa, palvelutuotannossa, valmiuden ylläpidossa ja viestinnässä on ollut pääosin erittäin tuloksellista.

Ydinturvallisuuden ja säteilyn käytön turvallisuuden valvonta on hoidettu hyvin (arvosana 4+).
(Arviointiasteikko 5-1; 5 = erinomainen, 4 = hyvä tulos, 3 = tyydyttävä tulos, 2 = välttävä tulos, 1 = heikko tulos.)

Ydinturvallisuusvalvonnan tehostamiseksi STUK sai kauan valmisteleman ydinvoimalaitosohjeistuksen kokonaisuudistuksen vuonna 2013 valmiiksi. Kokonaisuudistuksen merkitys on suuri muun muassa sen vuoksi, että ydinturvallisuusvaatimukset ovat selkeitä ja viranomaisvalvonta on tehokasta ja etene- miseen tarvittavat luvut ovat oikea-aikaisia.

Säteilyvalvonnan kehittämishankkeet ovat kansainvälisten arvioiden mukaan olleet onnistuneita, mutta TULA-uudistus ja hallinnonalan tutkimustoimintaan vaikuttavat päätetyt määrärahaileikkaukset osittain uhkaavat kehitystyötä samoin kuin säteilyyn liittyvää tutkimustoimintaa. Tutkimustoiminta on pysynyt kuitenkin laadullisesti korkeatasoisena. Asiantuntijapalvelujen kehittämisessä Säteilyturvakeskus on onnistunut luomaan merkittävät yhteistyösuhteet Saudi-Arabian kanssa sen ydin- ja säteilyturvallisuus- lainsäädännön kehittämiseksi.

2. Tulossopimuksen toteutuminen

2.1. Arvio yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteutumisesta

Sosiaali- ja terveysministeriön strategia ”Sosiaalisesti kestävä Suomi ” määritteli hallinnonalan kolme päälinjausta:

- hyvinvoinnille vahva perusta,
- kaikille mahdollisuus hyvinvointiin sekä
- elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategisten tavoitteiden toteutuminen ja vaikuttavuus on arvioitu Valtiovarainministeriölle annetussa hallinnonalan tuloksellisuuskertomuksessa tyydyttäväksi (asteikko: erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä).

Säteilyturvakeskus on osaltaan myötävaikuttanut sekä kotimaisella että myös Venäjän ydinturvallisuus-yhteistyön puitteissa toiminnallaan, ettei ydin- kuin säteilyturvallisuuden alueilla ole sattunut vakavia turvallisuuteen vaikuttaneita tapahtumia sen enempää Suomessa kuin myöskään Luoteis-Venäjällä. Säteilyturvakeskus on vaikuttanut erityisesti SOTERKO tutkimusyhteenliittymän yhteydessä ympäristöyliherkkyyssverkoston toimintaan. STUK on myös osallistunut Talvivaaran ympäristöpäästöjen myötä laajemmin viranomaisyhteistyön kehittämiseen kaivosten ympäristöturvallisuuden parantamiseksi. STUK:n toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta voidaan monin osin pitää jopa erinomaisena.

2.2. Arvio toiminnallisen tulostavoitteiden toteutumisesta

Säteilyturvakeskus toteutti hallinnonalan yhteiset tavoitteet tyydyttävästi. STUK on osaltaan - soveltuvien osin - toteuttanut kokonaisarkkitehtuurin vaatimukset tietohallintalain mukaisesti. STUK osallistui aktiivisesti STM-konsernin tietohallinnon yhteiseen kehittämiseen ja on valmistellut osaltaan yhteisten palvelujen käyttöönottoa. STUK on lähestynyt tyydyttävästi tilankäytön tehokkuuden vaatimusta 25m²/työntekijä. STUK on varmistanut vuonna 2013, että kriisitilanteessa kansalaisten ja muiden toimijoiden ylikuormittaessa STUK:n kotisivuja, sen riisuttu kotisivu käynnistyy automaattisesti. STUK on ollut aktiivinen kehittämään viestintäänsä sosiaalisessa mediassa. STUK yhdessä STM:n kanssa osallistui aktiivisesti EU:n ionisoivaa säteilynsuojelua koskevan perusnormidirektiivin laadintaan. STUK:illa on myös ollut merkittävä panos sähkömagneettisia kenttiä koskevan direktiivin valmistelussa ja kansallisessa toimeenpanossa.

Ydinturvallisuusvalvonnan haasteet ovat olleet monitahoiset. Suurin yksittäinen painopiste on ollut Olkiluoto 3 rakentamisen valvonta. Muita haasteita ovat olleet mm. vanhojen ydinvoimaloiden tarkastukset, Posivan korkea-aktiivisen ydinjätteen hautausprojektin siirtyminen demonstraatiovaiheesta rakentamisvaiheeseen, Otaniemen Triga-tutkimusreaktorin käytöstä poistamiseen liittyvät toimenpiteet, uuteen Fennovoiman ydinvoimalaprojektiin tutustuminen ja ydinturvallisuustutkimukseen sekä kansainväliseen toimintaan osallistuminen. Jo vuosien 2009 - 2011 tavoitteena ollut YVL-ohjeiston kokonaisuudistus valmistui pääosin marraskuussa 2013. YVL-kokonaisuudistuksen valmistuminen oli merkittävä saavutus. Yhteenvetona voidaan todeta, että Säteilyturvakeskus on onnistunut saavuttamaan ydinturvallisuutta koskevat tavoitteensa vuonna 2013 hyvin.

Säteilyn käytön valvonta säilyi korkealla tasolla, vaikka raportoitujen poikkeavien tapahtumien määrä kasvoikin. Odotettu ja toivottu nousu tapahtui uuden yhtenäisemmän ST (1.6) ohjeistuksen myötä. Röntgenkuvausten määrä on jatkanut voimakasta laskua ja tietokonetomografiakuvausten nousu on tasaantunut, mikä on ollut toivottava kehityskulku säteilynsuojelun näkökulmasta.

STUKin ylläpitämä ympäristön säteilyvalvonta sujui suunnitellusti ja valvontatoiminnan kehittämiss-hankkeet ovat suoritettujen kansainvälisenkin arvioinnin mukaan hyvällä tasolla. Tutkimustoiminnan määrärahojen leikkaukset TULA-hankkeen seurauksena uhkaavat tämän tyyppisten järjestelmien kehittämiss-hankkeita.

STUKin tutkimustoiminnan laatu pysyi hyvänä, vaikka sen volyymi on budjettileikkausten myötä pienentynyt. STUK on joutunut suuntaamaan tutkimustoimintaansa valmiuden ja valvonnan haasteisiin. STUK sulki 2013 aikana säteilyn biologisia vaikutuksia tutkineen laboratorionsa.

STUK:n valmiustoiminta ja henkilöstön sitoutuminen siihen on pysynyt korkealla tasolla. Vuoden 2013 tärkein ponnistus oli Pohjois- ja Baltian maiden kesken järjestetty NB8-ydinvoimalaharjoitus. Vuoden 2013 aikana valmistui myös kansainvälistä huomiota saanut 2011 pidetyn OECD/NEA INEX4-harjoituksen (likainen pommi) loppuraportti.

Palvelutoiminnan nettobudjetoitujen henkilötyövuosien määrä lisääntyi viidellä. Asiantuntijapalveluita on kehitetty sosiaali- ja terveysministeriön linjausten mukaisesti säteily- ja ydinturvallisuusosaamisen ja tuotteiden nykyistä laajempaan ja tuottavampaan kaupallistamiseen budjettirahoituksen pienentyessä. Läpimurtona voidaan pitää STUKin saamaa tilausta Saudi-Arabian ydin- ja säteilyturvallisuuslainsäädännön luomiseksi STUKin asiantuntija-avulla.

Työtyytyväisyysbarometrin kokonaisindeksiä koskevat tavoitteet saavutettiin erittäin hyvin. Säteilyturvakeskuksen kokonaisindeksi oli 3,6 (valtion keskitaso 3,4). STUK saavutti pääosin henkisten voimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteensa. STUK on edelleen haluttu työnantaja, jonka korkeasti koulutetut työntekijät viihtyvät työssään valtionhallintoa keskimääräistä paremmin. Sairauspoissaolojen määrä oli 6,2. Tavoite (max 8,2) saavutettiin hyvin. Kaikkien eläkkeelle jääneiden keskimääräinen ikä eläkkeelle siirryttäessä oli 63,4, mikä on alempi kuin tulossopimuksen tavoite (64,5). Tämä johtui kolmen työntekijän siirtymisestä työkyvyttömyyseläkkeelle. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvien osuus on kuitenkin alle tavoitellun 0,5 prosentin. Määräaikaisten osuus oli 7,2 prosenttia, joten tavoite (enintään 10 %) saavutettiin hyvin.

3. VTV:n ja muiden tarkastusten huomiot

Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) tilintarkastuskertomuksen mukaan tilinpäätöslaskelmat on laadittu säännösten mukaisesti. Niin ikään VTV:n mukaan tilinpäätöslaskelmien tiedot ja tilinpäätösanalyysi on esitetty valtion talousarviosta annetun asetuksen edellyttämällä tavalla. Tilintarkastajan vuosiyhteenvedossa on STUK:a huomautettu oman auton käyttöön liittyvistä matkalaskujen puutteellisesti dokumentoiduista perusteluista ja päivärahan edellytyksien täyttymisestä.

Toiminnallista tehokkuutta koskevien tietojen ja niiden sisältö ja esittämistapa on ollut oikea ja riittävä, vaikka vuosiyhteenvedossa todetaan aiempien vuosien tapaan, että tuottavuutta kuvaavaa sijaissuuretta (liikevaihto per henkilötyövuodet) ei voida pitää aitona tuottavuussuureena.

Sisäisen valvonnan osalta ei tarkastuksessa ole tullut esiin olennaista huomautettavaa. VTV:n mukaan talousarviota ja sitä koskevia keskeisiä säännöksiä on noudatettu.

4. Toimenpiteet

Sosiaali- ja terveysministeriö on tähdentänyt viime vuosien tilinpäätöskannanotoissaan STUK:n palvelutoiminnan kehittämisen tärkeyttä budjettirahoituksen pienentyessä. STUK neuvotteli onnistuneesti Saudi-Arabian viranomaisten kanssa asiantuntijapalveluiden myymisestä kehitettäessä Saudi-Arabian ydin- ja säteilyturvallisuuslainsäädäntöä. Saudi-Arabiaan rakennetaan tulevaisuudessa jopa 16 ydinvoimalaitosta.

4.1. Säteilyturvakeskukselle ehdotetut toimenpiteet

Säteilyturvakeskuksen on tehtävä selvitys Saudi-Arabian asiantuntijapalvelujen vaatimien henkilötyövuosien määrästä ja arvioida sen vaikutukset omaan viranomaistoimintaan ja ydinprosesseihin.

Tehtyjen kehyspäättösten ja TULA-uudistuksen myötä STUK:n tulee myös arvioida, miten STUK voi turvata viranomaistointansa ja sen kehittämiseksi välttämättömän tutkimustoiminnan.

Säteilyturvakeskuksen tulee osaltaan turvata erilaisin sisäisin järjestelyin uuden ionisoivaa säteilyä koskevan BSS-direktiivin toimeenpano säteilylainsäädännön kokonaisuudistuksen onnistumisen takaamiseksi.

4.2. STM:n toimenpiteet

Sosiaali- ja terveysministeriö kehittää edelleen tulosohtajasta sekä tulossopimusten valmistelua sekä tulossopimuksen raportointia.

Sosiaali- ja terveysministeriö pyrkii myös toimillaan turvaamaan ionisoivaa säteilyä koskevan Euratom perusnormidirektiivin täytäntöönpanoa. Tämän direktiivin täytäntöönpano käynnistää mittavan prosessin, jolla toteutetaan säteilysuojelulainsäädännön kokonaisuudistus.

Peruspalveluministeri

Susanna Huovinen

Päivi Sillanaukee

Kansliapäällikkö

JAKELU

Säteilyturvakeskus
Ministeriön osastot
Tulossopimusten valmisteluryhmien puheenjohtajat ja sihteerit

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
Valtionalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori (Netra)
Sosiaali- ja terveysministeri
Tarkastuspäällikkö

